

tüühhü vai viil aastagast koolipinki

sis tulõsi' tuu as'aga' ka' tegeldä', a ku tuu mullõ meelü-üi', sis naka peräst kahitsõmma.» Nii plaan Martin gümnaasiumi läbi tetä' ja sis kaia', määne asi miildüs. A kindlahe taht tä kodokotusõhe eläma jäiä'. A timägi murõh om tuu, õt olõ-õi' säänest hüvvä mia' kõrdapiteh sisse tuu. Ts'ura üteli: «Kümne aastaga peräst tahasi, õt mul sis iks viil hüä tervüs olõsi', kiä' tiid mia' või vaehtõpäl juhutada' ja muud ma' mõista-ai' tahtagi'. Kõik ülejäänü' om jo hindä tetä'.»

Katsigõ' vele'

Toe Alo ja Ivo (16) omma' nii ku ti eiski' mõistat arva-da', katsigõ' vele'. Ku muido ts'ura' ütstõdõsõt erinevä' ku üü ja päiv, sis mõlõba' tunstasõ', õt opmisõ poolõst nä olõ-õi' nii väiga tõistsagamatsõ'. Nii omma' nä uma eksamidõ tulõmuisiga' inäp-vähäp rahul. Ku tull vällä, õt vele' tahtva' Tarto kutseharidusõ keskuistõ edesi opma minnä' ja või viil juhtuda', õt mõleba' ütte ja samma erialla — ehitusviimistlus — sis tekkü mul küüsümüs, õt kas nimä' mõnikõrd ka' tütsese'.

Tuu pääle üteli Ivo: «Kõik aig mi iks läbi saa-ai'.» Alo üteli viil umalt puult, õt ku nimä' mõnikõrd ommaki' tülih, sis pikält olõ-õi'. Ivo kõnõli, õt minevä suvi sai veid' okõnõ ehtüse pääl tüüdki' tett ja sis tull mõtõh, õt võisi' minnäki' ehtüst opma. Alo, kiä' pidä plaani, kas olõsi-i' parep hoops minnä' autoteknikust opma, üteli, õt taa ehtäminõ om üts tullus aamõt. Ivo noogtas tuu pääle ja üteli mano: «Kõik kõnõlõsõ' tuud, õt ehtäminõ saa-ai' kunagi' otsa ja eiski' vallavanõp üteli nii.»

Saat haridustki'

Üteh omma' ts'ura' kindla', õt peris edimätsõ laivaga' nä väl-lamaal' lää-ai' ja tuuperäst, õt elatustasõ kõi aig nõsõs. Alo üteli viil: «Mikitämäl saaki-i' hüvvä palka saia' nii ku' päälinah, siih tüüandjal olõ-õi' sääne asi võimalik, siih olõki-i' hüvvi tüülitsi.»

Sääntsit plaanõ nuurmehe' pia-ai', õt vooriga' tüüle minnä'. Nä omma' nännü' kül' sääntsit miihhi, kiä' omma' aastaga koolih är' k'auunu' ja sis vooriga' tüühhü lännü'. «Näile masta-ai' hüv-vä plaka, näil olõ-õi' paprit.»

Kindla plaan om täl ka Tarto määntsegi trenniga' edesi tegeldä'. Nii ku Martin timahava, lõpet ka Triin üteh põhikooliga' ka muusigakooli ja klaveri erialal. Edesi taht Triin Tarto ülikooli juurat vai Maa ülikoolih finantsjuhtimist opma minnä'.

ROBERT OOPER: «No' saami' puhkama naada'»

do tetä' om,» üteli Alo. Vele arvsi', õt kümne aastaga peräst võisi' näil uma' korteri', auto', tüü' ja perre' olla'.

Kaalesti Triin (19) om parhilla' uma pilgu ülikooli liina poolõ käändnü'. Verska gümnaasiumi põhikooli lõpet tä kiituskiraga' ja no' kol' aastakka ildapa lõpõt gümnaasiumi osa hõpõ medaliga'.

Näidsik tiid umast käest kõnõlda', õt sääntsidiõ tulõmuisi jaos om vaia kõik aig järe pääl olla' ja pall'o lukõ'. Põhikooli aigu tegel Triin rahvatantsuga', nii kavva kon' kuuli tull showtandso oppaja. No' om tä nelli aasaka showtandso opnu'. Ja ku timä juhendaja latsõpuhkusõlõ läts, sis võtt näidsik tühjäs jää-nü' koha üle ja opas eis' noorõbilõ kuis tuu hindä kihä liigta-minõ muusiga perrä k'au.

Õks tulõ kol' aastakka koolih är' k' avvu' ja sis saat ka' palka ja hariduski' om olõmah

Kindla plaan om täl ka Tarto määntsegi trenniga' edesi tegeldä'. Nii ku Martin timahava, lõpet ka Triin üteh põhikooliga' ka muusigakooli ja klaveri erialal. Edesi taht Triin Tarto ülikooli juurat vai Maa ülikoolih finantsjuhtimist opma minnä'.

Meelü-üi' liinamürrin

«Mullõ meelüs hinnäst teostada' ja mu arvatõh omma' nuu' kats erialla kõõ pareba' s'oo jaos,» kõnõli tütarlats. Küüsümisõ pääle, õt mille tütarlats kohegi' muialõ gümnaasiumi lää-äs, üteli tä, õt timäle meelü-üi' liinamürrin, maal om väiga

hüä ellä'. «Ma' taha kindlahe Setomaalõ tagasi tulla,» üteli Triin, kinkõ arvatõh timäst võisi' kül' saia' kunagi' Verska vallavanõp.

Tütarlats lüüd, õt jo' no' om elo vallah kõvastõ edesi lännü'. Tuu jaos, õt inemise' iks umma kodokotsõhe tagasi tulõsi', piäs sääne sama edesimine' jäämägi'. Nii arvas Triin, õt inemise' lääva' tuu peräst är', õt palganumbri' omma' tsill'okõsõ' võrrõldõh liina ummiga'.

TRIIN KAALESTE: «Terveh maailm om no' vallalõ!»

Mõttit noorilt

- **Ivanovi Eduard:** «Eestih om iks vaja eesti kiilt mõista', sis om kergep ellä'»
- **Oppari Robert:** «Haridusõga' saat kõkkõ»
- **Küti Marin:** «Ku gümnaasiumi läät, sis tulõ säääl oppi' kah, a ku aamõtkuuli minnä', sis tulõ õigõ eriala vali'»
- **Toe Alo ja Ivo:** «Vur-lõdõga' om kõõ parep seto kiilt kõnõlda', tuuperäst õt nimä' saa-ai' midägi' arvo, midä miil' kõnõlõ»
- **Kaalesti Triin:** «Elõit tulõ võtta kõik midä saat — a õnnõ mõistusõ piireh»
- **Kanariku Karel:** «Mu vanaimä oll mul 100% (päris) seto, esä om mul 50% (puul) seto, ma' olõ sis 25% seto»

ALO JA IVO TOE: «L E B O!»

«Kõik tahtva' rahha saiaõ, a mu' arvatõh raha tii-i' kedägi' õnnõligust — õnnõligus tege hindäi teostaminõ ja tüü min-kast saat rahuldusõ,» üteli tä.

Verska kooli man miildü tütrigulõ kõõ inäbä üritusõ' miä' säääl toimus'i'. A midägi' säänest, miä' sukugi meelü-üs, tuud mõista-as' Triin üldä'. Küm-

ne aastaga peräst võiks täl olla' jo' pereh ja uma kodo Setomaal. «Ma mõista-ai' ette mõtõlda', ma' elä üts päiv kõrraga' ja sis kae, midä hummõninõ päiv tuu,» üteli Triin, kiä' om kindla, õt pääle gümnaasiumi tulõ edesi oppi'.

Tere sügüse otsusõ

Miss'õ keskkooli lõpõtanu' Kanariku Karel (19) üteli, õt maa-koolh om oppajil aigu latsiga tegeldä' ja tuu and kindlahe pareba tulõmusõ. Ummõhtõgi tunnist Karel, õt eksami' võinu parebihe minnä'. Pääminõ häda om iks tuuh, õt kõkkõ sai liisnat lihtsalt võõdõtus.

Parhilla' om Karel sääntse valiku iih ku' Triingi' — timägi' tiia-ai' kas minnä' Maaülikuuli vai Tallinna Tehnikaülikuuli. Ts'ura plaan paprõ' mõlõbihe kuuli viia'. Nii tege tä sügüse otsusõ, õt määntsesse kuuli minnä' ja kas oppi' ehitusinesnärin vai hoops energiakasutuist.

Kõgõ inäp miildü Karelilõ Miss'õ kooli man tuu, õt kuul oll nii väigokõnõ, õt eiski' oppajidõga sai normaalsõst suhelda' ja kõik oli' ku' uma' tutva'. Kõgõ vähep miildü Karelilõ koolimaja, miä' om vana ja är' laonu'.

«Ma mäletä' viil algklassidõ aigu, ku majale panti vahtsõnõ

nulgakivi ja ku kipõlt tuu lubati valmis tettä', ma mäletä-ai', a mi oodi keskkooli lõpuni', a iks olõ-õi' maja valmis saanu',» kõnõli Karel.

Betooni valaja saa 40 000 kätte, sääntse palga man tekküs küüsümüs, kas tasoski' edesi opma minnä', ku nii hõste mastas

Kindlat hobi ts'ural olõki-i', a ku midägi meelüs, sis ijäraa (jääräja) sõit. Taa as' a jaos om timäl eiski' massin olõmah. A samah usu-üi' nuurmiis, õt tä uma hobiga' edäsi tegeles, vaest tulõ kogoni massingi' maahha müvvä'.

Karelg'i tiia-ai', kas tä tulõ kodopaika tagasi vai mitte. Murõh om iks s'oo sama — olõ-õi' normaalsõst tüüd õga palka ja arvas, õt innep lätt tä Talinahe vai Tarohe. «Ma' saa-ai' üeldä', õt mullõ meelüs liinah inäbä, a säääl om rohkep võimaluisi ku' maal.»

Tuu määne timä elo kümne aastaga peräst om, ts'ura mõista-as üldä'. Pääminõ om parhilla s'oo, õt hüä haridus saia'. «Magistrikraad olõs jo' perüs normaalnõ,» definiir Karel väljendi hüä haridus. Nii om ts'ura kindla, õt noil, kiä' oppi' viisi-i', nuil olõ-õi' ka' mõtõht ülikuuli minnä'. «Õgasugumatsi võõdas ehitüse pääle tüüle, kiä' tiinvä' rohkõba ku' harit inemise'. Betooni valaja saa 40 000 kätte, sääntse palga man tekküs küüsümüs, kas tasoski' edesi opma minnä', ku nii hõste mastas,» arot nuurmiis. Karel om arvamusõl, õt Eesti om parhilla' sääne tsuuda kotus, imelik ühiskund, miä' om arengustaadiumis, a kül' kunagi' kõik lätt eiski' umma kotusõhe. ■